

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Σκοπός του παρόντος σχεδίου νόμου είναι να αντιμετωπισθεί το φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στη βάση των αρχών της ελευθερίας, της αυτοδιάθεσης και της αξιοπρέπειας του ατόμου, ώστε να ενισχυθεί η αρμονική συμβίωση των προσώπων στο πλαίσιο της οικογένειας.

Το φαινόμενο αυτό, κοινωνικά, εκδηλώνεται πρωτίστως σε βάρος των γυναικών, παραβιάζοντας ευθέως την αναγνωρισμένη από το Σύνταγμα αρχή της ισότητας των δύο φύλων (άρθρο 4 παρ. 1 του Συντάγματος), με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται καθοριστικά και, σε κάθε περίπτωση, αρνητικά η ελεύθερη ανάπτυξη της γυναικείας προσωπικότητας.

Το νομοσχέδιο έχει σκοπό να προστατεύσει, πέραν των γυναικών, ευρύτερο κύκλο προσώπων (όπως τα παιδιά, τους υπερηλίκους, τους ανήμπορους κ.ά.), χωρίς να παρεμβαίνει στην ιδιωτική ζωή των μελών της οικογένειας και να θίγει ήθη, αξίες και αρχές, όπως αυτές διαμορφώνονται στην ελληνική κοινωνία. Ταυτόχρονα, όμως, αναγνωρίζεται ότι η ενδοοικογενειακή βία δεν είναι ιδιωτική υπόθεση αλλά σοβαρή κοινωνική παθογένεια, που παραβιάζει ατομικές ελευθερίες, κυρίως των γυναικών, οι οποίες και πλήττονται σε μεγάλο βαθμό από το φαινόμενο.

2. Από τις πράξεις οι οποίες, σύμφωνα με τη διεθνή επιστημονική βιβλιογραφία, μπορούν να υπαχθούν στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας, επελέγησαν, στο παρόν σχέδιο νόμου, μόνο οι σοβαρότερες και απεχθέστερες. Αντιθέτως, για τις ήσσονος βαρύτητας συμπεριφορές (λ.χ. για τη λεγόμενη «λεκτική βία» ή για ασήμαντες ή πολύ ελαφρές σωματικές βλάβες) ισχύουν οι κοινές διατάξεις. Από την άλλη πλευρά, ωστόσο, επεκτάθηκε το αξιόποιο παραδοσιακών εγκλημάτων (λ.χ. της σωματικής βλάβης) και σε συμπεριφορές οι οποίες, μέχρι σήμερα, υπάγονταν στην έννοια των βασανιστηρίων. Με τον τρόπο αυτόν δηλώνεται η πρόθεση του νομοθέτη να αποτρέψει φαινόμενα μετατροπής της οικογένειας σε τόπο ατιμώρητης καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

II. ΓΕΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1. Κατά την κατάσχεση των σχετικών ρυθμίσεων προκρίθηκε η νομοτεχνική οδός συντάξεως ενός ειδικού και ενιαίου νομοθετήματος, ώστε αφ' ενός μεν να μη διασπασθεί η ομοιογένεια της νομοθετικής ύλης με την τροποποίηση διατάξεων περισσότερων κωδίκων, αφ' ετέρου δε να διευκολυνθεί η πρακτική εφαρμογή του. Για τις ανάγκες του νόμου κρίθηκε αναγκαίο να ορισθεί η έννοια της οικογένειας. Μεταβολές στους βασικούς μας Κώδικες επέρχονται μόνον όπου αυτό είχε καταστεί αναπόφευκτο (λ.χ. στο άρθρο 3, στο άρθρο 8 ή στο άρθρο 15), κυρίως όμως θεσπίζονται νέες ειδικές, αυστηρότερες, διατάξεις με βάση τις κοινές παλαιές, οι οποίες εμπλουτίστηκαν με νέο περιεχόμενο, που τους προσδίδει νοηματική αυτοτέλεια.

2. Με το παρόν σχέδιο νόμου αντιμετωπίζονται ως αξιόποινες ειδικότερα συμπεριφορές που εκδηλώνονται μέσα στην οικογένεια και προσβάλλουν τη σωματική ακεραιότητα και υγεία (άρθρο 6), την προσωπική ελευθερία (άρθρο 7), τη γενετήσια ελευθερία (άρθρο 8 σε συνδιασμό με το άρθρο 1 παρ. 1.) και τη γενετήσια αξιοπρέπεια (άρθρο 9). Με τον τρόπο αυτό αφ' ενός μεν εκσυγχρονίζεται πλήρως το 19ο Κεφάλαιο του Ειδικού Μέρους του Ποινικού Κώδικα, πράγμα που δεν αποτολμήθηκε σε προγενέστερες μεταρρυθμίσεις, αφ' ετέρου δε ο νομοθέτης ανταποκρίνεται προς τις συνταγματικές υποχρεώσεις για παροχή αυξημένης προστασίας στην οικογένεια. Αυτό υλοποιείται, εκτός των άλλων ρυθμίσεων, και με την υπαγωγή στην έννοια της ενδοοικογενειακής βίας και των εγκλημάτων της ανθρωποκτονίας από πρόθεση και της θανατηφόρας σωματικής βλάβης. Ταυτόχρονα, στοιχείται η εσωτερική μας νομοθεσία προς τα ισχύοντα στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

3. Σημαντική - και εν πολλοίς πρωτοποριακή - στο παρόν σχέδιο νόμου είναι η αντιμετώπιση των ανηλίκων ως θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας, ακόμη και όταν οι σχετικές πράξεις δεν στρέφονται άμεσα εναντίον τους, αλλά απλώς τελούνται ενώπιόν τους (άρθρο 1 παράγραφοι 2 στοιχείο γ' και 3). Εν προκειμένω, ελήφθησαν υπόψη επιστημονικά δεδομένα, σύμφωνα με τα οποία οι πράξεις ενδοοικογενειακής βίας επιδρούν αρνητικά στην ψυχοκοινωνική εξέλιξη των ανηλίκων, με κίνδυνο το φαινόμενο να διαιωνίζεται. Για το λόγο αυτόν θεωρείται διακεκριμένη παραλλαγή του εγκλήματος της ενδοοικογενειακής σωματικής βλάβης, όταν διαπράττονται οι σχετικές πράξεις ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας (άρθρο 6 παρ. 3).

4. Σημαντική είναι επίσης και η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 3, για το λόγο ότι δι' αυτής παρέχεται ιδιαίτερη προστασία σε άτομα ανίκανα να αντισταθούν σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας που τελούνται σε βάρος τους, εφόσον είναι μέλη της οικογένειας. Επισημαίνεται σχετικά ότι τα άτομα που είναι ανίκανα να αντισταθούν προστατεύονταν, μέχρι σήμερα, μόνο με τη διάταξη του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα (κατάχρηση σε ασέλγεια).

5. Ομοίως πρωτοποριακή είναι η δια του παρόντος σχεδίου νόμου εισαγωγή στο ποινικό σύστημα της χώρας μας του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης. Πρόκειται για μία διαδικασία η οποία θα κινείται μόνον εφόσον τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας που τελέστηκαν έχουν πλημμεληματικό χαρακτήρα. Έτσι, με τις διατάξεις του παρόντος δεν θα επαπειλείται μόνο αυστηρότερη τιμώρηση του υπαιτίου για πράξεις ενδοοικογενειακής βίας, αλλά παράλληλα θα διευκολύνεται το θύμα να αναζητήσει βοήθεια από την πολιτεία, χωρίς η σχετική καταγγελία του να το εμπλέκει αμέσως στην - υπό την αυστηρή έννοια του όρου - ποινική διαδικασία.

6. Πράγματι, με την εισαγωγή του θεσμού αυτού και στη χώρα μας καθίσταται πιο φιλικό το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης για τη συγκεκριμένη κατηγορία των θυμάτων, ώστε αυτά αφ' ενός μεν να έχουν περισσότερα κίνητρα να καταγγέλλουν την πράξη αφ' ετέρου δε να τους παρέχεται η δυνατότητα να μετάσχουν σε μια διαδικασία που σκοπό θα έχει να τα βοηθήσει να συζητήσουν και να θέσουν τέρμα στις σχετικές συμπεριφορές με τη βοήθεια ενός αμερόληπτου τρίτου.

7. Για την ταχεία και ακώλυτη εκδίκαση των σχετικών υποθέσεων τόσο σε αστικά όσο και σε ποινικά δικαστήρια ελήφθη ιδιαίτερη πρόνοια στο παρόν σχέδιο νόμου.

Ετσι, αποφεύχθηκε κατά το δυνατόν η λεγόμενη «δευτερογενής θυματοποίηση» στα δικαστήρια (άρθρο 19), αλλά και ο συχνά διαπιστούμενος κοινωνικός διασυρμός (άρθρο 20) των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας. Προς την ίδια κατεύθυνση κινούνται ρυθμίσεις με τις οποίες αποτρέπονται:

α) ο εκφοβισμός ή η δωροδοκία μαρτύρων με σκοπό την παρακώλυση της απονομής δικαιοσύνης σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας (άρθρο 10),

β) οι συχνά παρατηρούμενες συναλλαγές κατά την καταμήνυση των οικείων αξιόποινων πράξεων (άρθρο 17 παρ. 1),

γ) η παραγραφή πράξεων που στρέφονται κατ' ανηλίκων (άρθρο 15), αλλά και

δ) η χρονοβόρος προδικασία, η οποία θα ακύρωνε τα αποτελέσματα της αυτεπάγγελτης ποινικής επέμβασης της πολιτείας εναντίον των συγκεκριμένων αξιόποινων πράξεων (άρθρο 17 παρ. 2).

III. ΟΙ ΕΠΙ ΜΕΡΟΥΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Άρθρο 1

Με το άρθρο 1 του σχεδίου νόμου δίδονται οι ορισμοί των εννοιών «ενδοοικογενειακή βία», «οικογένεια» και «θύμα ενδοοικογενειακής βίας».

Η έννοια της «οικογένειας» καθορίστηκε από την εγγύτητα της συγγένειας ή της σχέσεως που συνδέει διάφορα πρόσωπα. Η σχέση των συζύγων μεταξύ τους, των γονέων και τέκνων, κοινών ή ενός εκ των συζύγων, δικαιολογεί την αυστηρή αντιμετώπιση των εγκλημάτων, τα οποία ρυθμίζει το σχέδιο νόμου, ανεξάρτητα από το εάν τα πρόσωπα αυτά συγκατοικούν. Την ίδια αντιμετώπιση προς τα τέκνα των συζύγων (κοινά ή ενός εξ αυτών) έχουν και τα εξ υιοθεσίας τέκνα, κοινά ή του ενός εκ των συζύγων. Δηλαδή η πρώτη κατηγορία, ανεξάρτητα από το εάν υπάρχει συγκατοίκηση, περιλαμβάνει τους συζύγους, κατιόντες και ανιόντες πρώτου βαθμού.

Πρόσωπα που συνδέονται με απώτερη του πρώτου βαθμού συγγένεια, καθώς και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει ορισθεί μέλος της οικογένειας, συμπεριλαμβάνονται στην έννοια της οικογένειας, εφόσον συνοικούν. Ο καθορισμός του τέταρτου βαθμού συγγένειας ως ανώτατου βαθμού οικογενειακής σχέσεως που εμπίπτει στη ρύθμιση του νόμου, επιβάλλεται εκ του λόγου ότι μέχρι τον τέταρτο βαθμό επέρχεται η εξ αδιαθέτου κληρονομική διαδοχή. Κρίθηκε επίσης σκόπιμο να περιληφθούν στην έννοια της οικογένειας ώστε να προστατεύονται κατά το νόμο, ανήλικα πρόσωπα, τα οποία, υπό οποιαδήποτε σχέση και για οποιονδήποτε λόγο, συνοικούν στην οικογένεια.

Πρόσωπα που δεν εμπίπτουν κατά τα ανωτέρω στην έννοια της οικογένειας, αν βιαιοπραγήσουν, αντιμετωπίζονται με τις κοινές διατάξεις.

Με τις διατάξεις του παρόντος σχεδίου νόμου αντιμετωπίζονται επίσης ως εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας και οι πράξεις της μόνιμης συντροφού του άνδρα ή του μόνιμου συντροφού της γυναίκας και των τέκνων τους, κοινών ή του ενός εξ αυτών ή εξ υιοθεσίας, εφόσον υφίσταται συνοίκηση.

Δεδομένου ότι θύμα ενδοοικογενειακής βίας θεωρείται και το ανήλικο μέλος της οικογένειας, ενώπιον του οποίου ασκείται η βία αυτή, έπεται ότι, νόμιμα αντιπρο-

σωπευόμενο, μπορεί να ασκήσει ίδια δικαιώματα στο πεδίο του Αστικού ή του Ποινικού Δικαίου.

Άρθρο 2

Με το άρθρο 2 του σχεδίου νόμου αποδοκιμάζεται γενικά η άσκηση βίας μεταξύ των μελών της οικογένειας, αναγόμενη σε παράνομη συμπεριφορά, αξιόποινη κατά το παρόν ή μη, με συνέπειες κυρίως στο χώρο του Αστικού Δικαίου. Βέβαια, η νομική έννοια της βίας ως *terminus technicus* είναι ευρύτατη. Ωστόσο, στις ποινικές, ιδίως, διατάξεις κατεβλήθη προσπάθεια να αντιμετωπιστούν οι βασικότερες μορφές της, όπως και η σωματική βία (απόλυτη και ψυχολογική – *vis absoluta* και *vis compulsiva*), η βία κατά πραγμάτων, η παράνομη βία και η απειλή και, τέλος, ο σωματικός και ψυχικός βασανισμός του θύματος. Δεδομένου μάλιστα ότι ορισμένα γενετήσια εγκλήματα, όπως ο βιασμός και η κατάχρηση σε ασέλγεια, περιλαμβάνονται στις μορφές ενδοοικογενειακής βίας οι οποίες ποινικοποιούνται, η χώρα μας προσαρμόζει με το παρόν σχέδιο νόμου την εσωτερική της νομοθεσία, σύμφωνα με όσα αναφέρονται για το συγκεκριμένο φαινόμενο της ενδοοικογενειακής βίας στη Διακήρυξη του Οργανισμού των Ηνωμένων Εθνών για την Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών (1993), καθώς και στη σύμβαση CEDAW για την εξάλειψη των διακρίσεων σε βάρος των γυναικών.

Άρθρο 3

Εφόσον διαπραχθεί έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας μεταξύ συζύγων και αν το θύμα της βίας επιδιώξει τη λύση του γάμου λόγω ισχυρού κλονισμού, απαλλάσσεται από περαιτέρω απόδειξη για τον κλονισμό του γάμου.

Εξομοιώνεται δηλαδή η άσκηση ενδοοικογενειακής βίας με τη μοιχεία, διγαμία, επιβουλή της ζωής της παραγράφου 2 του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα και συνιστά μαχητό τεκμήριο κλονισμού, όπως και στις λοιπές περιπτώσεις. Για την αποφυγή δημιουργίας προβλημάτων στους εφαρμοστές του δικαίου και τη διατήρηση της ενότητας του δικαίου του Αστικού Κώδικα, κρίθηκε σκόπιμο να τροποποιηθεί η παράγραφος 2 του άρθρου 1439, ώστε να συμπεριληφθεί η άσκηση βίας μεταξύ των τέκνων ισχυρού κλονισμού του γάμου.

Άρθρο 4

Με τη ρύθμιση του άρθρου 4 καθίσταται σαφές ότι η σωματική τιμωρία σε βάρος των τέκνων δεν περιλαμβάνεται στα επιτρεπτά μέτρα σωφρονισμού του άρθρου 1518 του Αστικού Κώδικα, σύμφωνα άλλωστε και με τις σύγχρονες παιδαγωγικές απόψεις. Συνιστά περίπτωση κακής άσκησης της επιμέλειας και για το λόγο αυτόν επιφέρει την εφαρμογή του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, σε μια τέτοια περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο μέτρο.

Ως σωματική βία πρέπει να αντιμετωπίζεται κάθε πράξη επιβολής πόνου ή σωματικής δυσφορίας σε ανήλικο, με σκοπό το σωφρονισμό ή τον έλεγχο της συμπεριφοράς του.

Για τη θέσπιση του άρθρου 4 έχουν ληφθεί υπόψη και οι συστάσεις της Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Παιδιού του Ο.Η.Ε. προς την Ελλάδα, οι συστάσεις του Συμ-

βουλίου της Ευρώπης και η δημόσια θέση του Συνηγόρου του Πολίτη, για την απαγόρευση δια νόμου της σωματικής τιμωρίας στα παιδιά.

Άρθρο 5

Με το άρθρο 5 προβλέπεται ότι το ποσό που επιδικάζεται στον παθόντα ως χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, με δεδομένη τη μεγάλη ηθική απαξία των εγκλημάτων της ενδοοικογενειακής βίας, δεν είναι δυνατόν να είναι μικρότερο των χιλίων (1.000) ευρώ.

Άρθρο 6

Με το άρθρο 6 αντιμετωπίζονται οι σοβαρότερες μορφές ενδοοικογενειακής σωματικής βλάβης.

Οι δύο πρώτες παράγραφοι της εν λόγω διατάξεως αποτελούν κατ' ουσίαν διακεκριμένες παραλλαγές των πράξεων, όπως προβλέπονται στα άρθρα 308, 309 και 310 του Ποινικού Κώδικα.

Στην παράγραφο 3 παρέχεται αυξημένη προστασία στην έγκυο, στο ανήλικο μέλος της οικογένειας, αλλά και σε κάθε άλλο μέλος της, το οποίο για οποιονδήποτε λόγο αδυνατεί να αντισταθεί στην ενδοοικογενειακή σωματική βλάβη που τελείται σε βάρος του (λ.χ. υπερήλικοι, άτομα με ειδικές ανάγκες).

Εξάλλου, στην παράγραφο 4 της ίδιας διατάξεως καταστρώνονται ως διακεκριμένες παραλλαγές του εγκλήματος ο βασανισμός του θύματος και η πρόκληση ψυχικής βλάβης, ιδίως με πράξεις εγκλεισμού ή απομόνωσής του.

Τέλος, με την παράγραφο 5 επιδιώκεται να συμμορφωθεί η χώρα μας προς τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο οποίος κυρώθηκε με τον ν. 1426/1984. Για το σκοπό αυτόν παρέχεται προστασία της σωματικής ακεραιότητας και της ψυχικής υγείας όλων εκείνων των προσώπων που διαμένουν σε φορείς παροχής κοινωνικής φροντίδας και προστασίας, ανεξαρτήτως του νομικού καθεστώτος που διέπει τη λειτουργία τους, ή απολαύουν των υπηρεσιών που προσφέρουν οι εν λόγω φορείς. Με τον τρόπο αυτόν αποτρέπονται φαινόμενα πρόκλησης σωματικού ή ψυχικού πόνου στα πρόσωπα αυτά από τους εργαζόμενους στους φορείς αυτούς, τα οποία πρέπει να τυγχάνουν ιδιαίτερης στοργής, προστασίας και μέριμνας.

Άρθρο 7

Με το άρθρο 7 αντιμετωπίζονται οι σοβαρότερες προσβολές της προσωπικής ελευθερίας του θύματος ενδοοικογενειακής βίας. Πρόκειται, και στην περίπτωση αυτή, για διακεκριμένες παραλλαγές των άρθρων 330 και 333 του Ποινικού Κώδικα. Επισημαίνεται εν προκειμένω, ωστόσο, ότι, σε σύγκριση με το άρθρο 330, αφ' ενός μεν διευρύνεται η έννοια της βίας ως μέσο τελέσεως του εγκλήματος (αρκεί και βία κατά πραγμάτων), αφ' ετέρου δε περιορίζεται η έννοια της απειλής (απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο αντί απλώς απειλή σωματικής βίας ή άλλης παράνομης πράξης ή παράλειψης).

Άρθρο 8

Με το άρθρο 8 αντιμετωπίζονται ως εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας ο βιασμός και η κατάχρηση σε ασέλγεια κατά συζύγου.

Η απαξία του συζυγικού βιασμού αναγνωρίζεται πλέον από όλα τα σύγχρονα κράτη, τα οποία έχουν προσαρμόσει σχετικά τις νομοθεσίες τους. Αλλά και στην ελληνική έννομη τάξη δεν είναι πλέον υποστηρίξιμο το επιχείρημα ότι οι σύζυγοι είναι υποχρεωμένοι να εξαναγκάζουν αλλήλους προς γενετήσια συνεύρεση.

Υπενθυμίζεται σχετικά ότι ακόμη και υπό το καθεστώς ισχύος της διατάξεως του άρθρου 336 Π.Κ. στην αρχική του μορφή, δεν ήταν αξιόποινος μόνον ο εξαναγκασμός σε συνουσία του σύζυγου εναντίον της συζύγου. Αντίθετα, ο εξαναγκασμός της συζύγου από τον σύζυγό της σε άλλη ασελγή πράξη (λ.χ. σε παρά φύση συνεύρεση) μπορούσε να υπαχθεί στο γράμμα του άρθρου 337 Π.Κ., όπως ίσχυε τότε.

Αυστηρότερη αντιμετώπιση επιφυλάχθηκε για τον εξαναγκασμό σε ασέλγεια (εννοείται: και μεταξύ συζύγων) μετά τη διεύρυνση της έννοιας του βιασμού, το έτος 1984 (με το άρθρο 9 του ν. 1419/1984). Στην έννοια αυτή περιλαμβάνεται υπό το ισχύον καθεστώς όχι μόνον ο εξαναγκασμός σε εξώγαμη συνουσία, αλλά και ο εξαναγκασμός σε ασέλγεια. Συνέπεια της διευρύνσεως αυτής είναι η εν λόγω πράξη στη μεν απλή μορφή της να επισύρει ποινή καθειρέξεως, στις δε διακεκριμένες μορφές της να στοιχειοθετεί ομαδικό (άρθρο 336 παρ. 2 Π.Κ.) ή θανατηφόρο βιασμό (άρθρο 340 Π.Κ.).

Κατά συνέπεια εκσυγχρονισμός του άρθρου 336 Π.Κ. με το άρθρο 8 του παρόντος δεν στοιχείται απλώς προς τις σύγχρονες αντιλήψεις περί προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και εντός του γάμου, αλλά και προς τις προηγούμενες προσπάθειες μεταρρύθμισης στα σχετικά με τη γενετήσια ζωή εγκλήματα.

Το άρθρο 336 παρ. 1 Π.Κ., όπως ισχύει σήμερα, έχει ως εξής: «Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη.» Για τους λόγους που προαναφέρθηκαν τροποποιείται αντιστοίχως και το άρθρο 338 παρ. 1 Π.Κ., το κείμενο της οποίας, όπως ισχύει σήμερα, έχει ως εξής: «Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού εξώγαμη συνουσία ή παρά φύση ασέλγεια τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

Άρθρο 9

Με το άρθρο 9 αντιμετωπίζονται οι ενδοοικογενειακές προσβολές της γενετήσιας αξιοπρέπειας. Άλλωστε η σοβαρή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας τιμωρείται ήδη από το άρθρο 135Α παρ. 3 του Π.Κ., όπως αντικαταστάθηκε από το άρθρο 1 του ν. 1500/1984. Επισημαίνεται ότι, σε αντίθεση με το άρθρο 337 του Ποινικού Κώδικα, η σοβαρότητα της επίθεσης κατά της γενετήσιας αξιοπρέπειας δεν αναφέρεται εν προκειμένω στη βαναυσότητα της προσβολής, αλλά στη βαναυσότητα του τρόπου με τον οποίο διαπράχθηκε (ιδιαίτερα ταπεινωτικός λόγος ή έργο). Επίσης με την τρίτη παράγραφο του άρθρου 9 παρέχεται προστασία της γενετήσιας αξιοπρέπειας στα ίδια πρόσωπα, για τα οποία γίνεται λόγος στην παράγραφο 5 του άρθρου 6.

Άρθρο 10

Με το άρθρο 10 αντιμετωπίζεται κάθε προσπάθεια εκ-

φοβισμού ή δελεασμού των μαρτύρων, οι οποίοι καλούνται να καταθέσουν στο πλαίσιο αστικής ή ποινικής δίκης για υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας.

Άρθρα 11-14

Μολονότι τα κατά τόπους συστήματα απονομής ποινικής δικαιοσύνης που ίσχυαν σε διάφορες ιστορικές περιόδους του δικαίου μας πολιτισμού αποδέχονταν και υιοθετούσαν διαδικασίες «συμφιλίωσης» και «καταλλαγής» μεταξύ δράστη και θύματος, δεν συνέβη το ίδιο με την προϊσχύσασα και την ισχύουσα ποινική δικονομία. Κι αυτό, παρ' όλα τα προφανή πλεονεκτήματα των εν λόγω διαδικασιών, ιδίως καθ' όσον αφορά στην άμεση ικανοποίηση του θύματος, στην επιτάχυνση της απονομής ποινικής δικαιοσύνης και στην προώθηση θεσμικών διαλογικών δομών στην έννομη τάξη μας.

Μόλις πρόσφατα, ωστόσο, θεσπίσθηκε και στη χώρα μας ένα είδος ποινικής διαμεσολάβησης. Πρόκειται για τη «συνδιαλλαγή μεταξύ ανήλικου δράστη και θύματος για έκφραση συγγνώμης και εν γένει για εξώδικη διευθέτηση των συνεπειών της πράξης», που προβλέπεται ως αναμορφωτικό μέτρο στο στοιχείο ε' της παρ. 1 του άρθρου 122 Π.Κ., η επιτυχής ολοκλήρωση της οποίας άγει σε αποχή από την ποινική δίωξη του ανήλικου κατά το (επίσης νεοπαγές) άρθρο 45Α Κ.Π.Δ..

Σημειώνεται συναφώς ότι η χώρα μας υποχρεούται να συμμορφωθεί προς την απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 15ης Μαρτίου 2001 σχετικά με το καθεστώς των θυμάτων σε ποινικές διαδικασίες (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων L 82 της 22.3.2001), το άρθρο 10 της οποίας επιβάλλει στα κράτη - μέλη την προώθηση της διαμεσολάβησης σε ποινικές υποθέσεις το αργότερο μέχρι την 22.3.2006.

Αφετηρία της προβλεπόμενης στο παρόν σχέδιο νόμου διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης θα είναι είτε η έναρξη της προκαταρκτικής εξέτασης μετά από έγκληση του θύματος ή καταγγελία τρίτου είτε η κίνηση της διαδικασίας του αυτοφώρου. Στο πλαίσιο αυτό, ο αρμόδιος για την ποινική δίωξη εισαγγελέας θα διερευνά τη δυνατότητα ποινικής διαμεσολάβησης. Εφόσον τα διάδικα μέρη δεν συμφωνήσουν να συνδιαλλαγούν, η ποινική δίκη θα κινείται σύμφωνα με τα ισχύοντα. Εάν αντίθετα συμφωνήσουν (έναρξη της διαμεσολάβησης) και ο φερόμενος ως δράστης συμμορφωθεί προς το αποτέλεσμα της διαμεσολάβησης (ολοκλήρωση της διαμεσολάβησης), τότε θα εξαλειφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για τις φερόμενες ως τελεσθείσες πράξεις, ενώ για τις αστικές αξιώσεις εξ αδικοπραξίας θα επέρχονται οι συνέπειες του δικαστικού συμβιβασμού.

Κατά τη διαμόρφωση των επί μέρους σταδίων της σχετικής διαδικασίας ελήφθη πρόνοια για την ακριβοδίκαιη μεταχείριση των μερών, ώστε κανένα από αυτά να μην προβαίνει σε επιπόλαιη, προσχηματική ή ωφελιμιστική συνδιαλλαγή με το άλλο. Ελήφθησαν επίσης υπόψη οι εμπειρίες άλλων κρατών κατά την εφαρμογή όμοιων θεσμών, ώστε η διαδικασία της διαμεσολάβησης να μπορεί στη χώρα μας να κινείται χωρίς ο φερόμενος ως δράστης να πρέπει προηγουμένως να προβαίνει σε δήλωση περί της ενοχής του ή να καταδικάζεται σε συμμόρφωση προς επαχθείς όρους χωρίς δικαστική απόφαση. Μάλιστα καταβλήθηκε προσπάθεια και δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή ώστε ο νέος αυτός θεσμός να είναι συμβατός προς το Σύνταγμα της χώρας μας, ώστε να μην αναφουούν τα

συνταγματικά προβλήματα που εμφανίσθηκαν κατά την εφαρμογή του σε άλλες ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, η νομική εμπειρία των οποίων λήφθηκε ιδιαίτερα σοβαρά υπόψη.

Εξάλλου, οι συνέπειες του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης στο χώρο του Αστικού Δικαίου ρυθμίζονται ειδικότερα στο άρθρο 14.

Έτσι, στην πρώτη παράγραφο ορίζεται ότι η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Αν μέσα στην τριετία από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης με διάταξη του εισαγγελέα ο φερόμενος ως δράστης δεν συμμορφωθεί προς τους όρους της συμφωνίας, τότε αυτή μπορεί να ανατραπεί με πρωτοβουλία του παθόντος. Τούτο έχει πρακτική σημασία, αν οι αξιώσεις του παθόντος ήταν μεγαλύτερες από όσες κάλυψε με τη συμφωνία ο φερόμενος ως δράστης. Ο ίδιος δεν μπορεί να ανατρέψει τη συμφωνία, αλλά αν αυτό συμβεί συνεπεία αγωγής του θύματος, τότε κατά τις γενικές διατάξεις μπορεί να αναζητήσει ή να συνυπολογίσει όσα έχει καταβάλει στο θύμα βάσει της συμφωνίας για την κάλυψη των αξιώσεων αυτού.

Μετά την παρέλευση τριετίας από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης, ο συμβιβασμός δεν μπορεί πλέον να ανατραπεί για κανένα λόγο, ενώ αποκλείεται επίσης η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση προς τη συμφωνία για ποινική διαμεσολάβηση. Τα ίδια αποτελέσματα έχει και η λύση του γάμου μέσα στην τριετία.

Όσον αφορά στο δικαίωμα διαζυγίου, κρίθηκε ότι η συμφωνία των συζύγων για ποινική διαμεσολάβηση δεν μπορεί να εμποδίζει την άσκηση του προς διάζευξη δικαίωματος καθενός από τους συζύγους κατά τις γενικές διατάξεις ή τη συναινετική λύση του γάμου. Και αποτελεί μεν σκοπό του παρόντος σχεδίου νόμου να διατηρηθεί την ενότητα της οικογένειας, πλην όμως δεν είναι δυνατόν να αποκλείσει κανείς το ενδεχόμενο το θύμα, ενώ δηλώνει πρόθυμο για ποινική διαμεσολάβηση, να επιθυμεί, παρ' όλα αυτά, τη λύση του γάμου, πράγμα που θα μπορεί να επιδιώκει κατά τις γενικές διατάξεις. Βεβαίως, ενδέχεται η συμφωνία για διαμεσολάβηση, σε συνδυασμό προς άλλα γεγονότα (λ.χ. συμβίωση και γενικά αποκατάσταση σχέσεων), να συνιστά, κατά την κρίση του δικαστηρίου, συγγνώμη και κατά συνέπεια λόγο απόσβεσης του συγκεκριμένου λόγου διαζυγίου. Τα ίδια θα ισχύουν αν η δίκη διαζυγίου έχει αρχίσει πριν από την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

Η λύση του γάμου μέσα στην τριετία από την αρχειοθέτηση της υπόθεσης λόγω ποινικής διαμεσολάβησης επιφέρει την οριστικοποίηση των αποτελεσμάτων του συμβιβασμού.

Άρθρο 15

Ο νομοθέτης αναγνωρίζει πλήρως τη δυσχερή θέση στην οποία περιέρχεται το θύμα εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας και κυρίως αμέσως μετά. Για το λόγο αυτόν με τα άρθρα 15 και 18 του νομοσχεδίου προβλέπεται δέσμη μέτρων για την, όσο το δυνατόν, πληρέστερη, ασφαλέστερη και αποτελεσματικότερη προστασία του θύματος.

Συγκεκριμένα, με το άρθρο 15 προστίθεται δεύτερη παράγραφος στο άρθρο 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και προβλέπονται ειδικά και πρακτικώς εφαρμόσι-

μα μέτρα. Το Δικαστήριο μπορεί να διατάξει τα μέτρα αυτά όταν ζητείται προσωρινή ρύθμιση κατάστασης, ώστε να επιτυγχάνεται και να εξασφαλίζεται η φυσική απομάκρυνση του δράστη από το θύμα και τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειάς του και να αποτρέπονται τυχόν κίνδυνοι και περαιτέρω συνεχής ενόχληση.

Άρθρο 16

Η δεδομένη αδυναμία των ανηλίκων να καταγγείλουν έγκαιρα πράξεις ενδοοικογενειακής βίας που τελούνται σε βάρος τους έχει ως αποτέλεσμα τα εγκλήματα αυτά να παραγράφονται. Έτσι, με το παρόν σχέδιο νόμου εισάγεται ρύθμιση σύμφωνα με την οποία, αν ο παθών είναι ανήλικος, η παραγραφή των σχετικών εγκλημάτων αρχίζει από την ημέρα της ενηλικίωσής του.

Επιπλέον, για να αποτραπεί το ενδεχόμενο της παραγραφής των εγκλημάτων αυτών εν επιδικία, επειδή είναι πιθανό να παρέλθει ικανός χρόνος από την τέλεσή τους μέχρι την ενηλικίωση του παθόντος και την έκδοση αμετάκλητης απόφασης προβλέπεται ότι η αναστολή της παραγραφής, ειδικά για τα εγκλήματα του παρόντος νόμου, δεν έχει χρονικό περιορισμό, δηλαδή η εκδίκαση των πλημμελημάτων μπορεί να γίνει και μετά την παρέλευση οκτώ ετών από το χρόνο τελέσεώς τους.

Άρθρο 17

Με την παράγραφο 1 του άρθρου 17 θεσπίζεται η αυτεπάγγελη δίωξη των σχετικών με την ενδοοικογενειακή βία εγκλημάτων. Με τον τρόπο αυτόν αποτρέπεται κάθε συναλλαγή ή προσπάθεια επηρεασμού του παθόντος εκ μέρους του δράστη, προκειμένου ο τελευταίος να αποφύγει την τιμωρία του.

Περαιτέρω, με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου προβλέπεται και στις περιπτώσεις των πλημμελημάτων ενδοοικογενειακής βίας η ίδια διαδικασία που ισχύει για τα επ' αυτοφώρω καταλαμβανόμενα εγκλήματα. Με τον τρόπο αυτόν εξασφαλίζεται η ταχεία απονομή δικαιοσύνης και αποτρέπεται η διαιώνιση της εντάσεως στις σχέσεις μεταξύ των μελών της οικογένειας. Για τον ίδιο λόγο, εξάλλου, θεσπίζεται η υποχρεωτική κράτηση του κατηγορουμένου επί τριήμερο σε περίπτωση που θα ζητηθεί από αυτόν αναβολή.

Άρθρο 18

Εν όψει του ιδιάζοντος χαρακτήρα των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας λαμβάνεται πρόνοια με τις διατάξεις του άρθρου αυτού ώστε να καταστεί δυνατή η απομάκρυνση του κατηγορουμένου από τους χώρους κατοικίας, διαμονής, εργασίας ή εκπαίδευσης του θύματος, για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται αναγκαίο για τη σωματική και την ψυχική υγεία του τελευταίου. Η επιβολή του συγκεκριμένου περιοριστικού όρου μπορεί μιν να διαταχθεί οποτεδήποτε μέχρις εκδόσεως της οριστικής αποφάσεως, είναι δυνατόν ωστόσο και να ανακληθεί με τη διαδικασία που προβλέπεται ρητά στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου. Για το σχηματισμό δε πλήρους και ορθής, από πάσης πλευράς, εικόνας περί των όσων συμβαίνουν στην οικογένεια, ώστε να λαμβάνονται τα πλέον πρόσφορα και αποτελεσματικά, κατά περίπτωση, μέτρα ή να ανακαλούνται ή να τροποποιούνται όταν κρίνεται χρήσιμο, προβλέπεται η δυνατότητα του αρμόδιου προς

τούτο δικαστικού οργάνου να ζητεί τη γνώμη ειδικών για θέματα της οικογένειας και της ενδοοικογενειακής βίας επιστημόνων.

Άρθρο 19

Με το άρθρο 19 αποτρέπεται η σύγκρουση καθηκόντων, την οποία συχνά αντιμετωπίζουν τα μέλη της οικογένειας τα οποία εξετάζονται σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας (παρ. 1).

Επιπλέον, για την προστασία του εύθραυστου ψυχικού κόσμου των ανηλίκων θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και για να αποφεύγεται πρόσθετη ψυχική ταλαιπωρία από την ψυχοφθόρο ποινική διαδικασία, προβλέπεται ότι οι ανήλικοι κατ' αρχήν δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο δικαστήριο, αλλά διαβάζεται η κατάθεση που έχουν δώσει κατά την προδικασία, εκτός αν η παρουσία τους και η εξέτασή τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο για την ασφαλή διερεύνηση της υπόθεσης.

Άρθρο 20

Με το άρθρο 20 θεσπίζεται η ειδικότερη υποχρέωση των ανακριτικών υπαλλήλων που άσκησαν ανακριτικά καθήκοντα σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας να τηρούν το απόρρητο της ανάκρισης σχετικά με την ταυτότητα των εμπλεκόμενων (παρ. 1).

Η ρητή συνταγματική επιταγή για το απαραβίαστο της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής του ατόμου (άρθρο 9 παρ. 1 του Συντάγματος) ενεργοποιείται και προς την κατεύθυνση αυτή. Με ρητή διάταξη στο άρθρο 20 του νομοσχεδίου απαγορεύεται κατά το στάδιο της προανάκρισης που διενεργείται στο πλαίσιο της αυτόφωρης διαδικασίας από τις αρμόδιες αστυνομικές αρχές να ανακοινώνονται σε οποιονδήποτε και με οποιονδήποτε τρόπο τα στοιχεία του δράστη και του θύματος σε έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας.

Με τον τρόπο αυτόν επιδιώκεται να αποτραπεί ο στιγματισμός της οικογένειας στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον της και οι εξαιρετικά δυσμενείς του συνέπειες σε όλα τα μέλη της, κυρίως όμως στα ανήλικα. Η παράβαση των διατάξεων αυτών συνεπάγεται ποινή φυλάκισης έως δύο έτη.

Άρθρο 21

Στο άρθρο 21 προβλέπεται για το θύμα πλήρης ηθική αλλά και η απολύτως αναγκαία υλική συμπαράσταση από φορείς που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς, υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, καθώς και των Οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, και παρέχουν υπηρεσίες ψυχολογικής και κοινωνικής στήριξης.

Η ενημέρωση τόσο των παθόντων όσο και των αρμόδιων φορέων για συγκεκριμένα περιστατικά ανατίθεται, καθαρά για λόγους πρακτικούς, στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, αφού συνήθως αυτές αναλαμβάνουν την προανάκριση στο πλαίσιο της αυτόφωρης διαδικασίας, οι υπάλληλοι των οποίων, λόγω της σπουδαιότητας του έργου τους σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, επιβάλλεται να ενημερώνονται και να εκπαιδεύονται διαρκώς, ώστε να επιτυγχάνεται ο καλύτερος δυνατός χειρισμός των υποθέσεων αυτών και η μεγαλύτερη δυνατή ψυχική ανακούφιση και παροχή ουσιαστικής βοήθειας στο θύμα.

Άρθρο 22

Δεδομένης της ιδιαιτερότητας των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας, είναι πιθανό το θύμα να βρίσκεται σε προσωρινή οικονομική αδυναμία να κινήσει τη σχετική διαδικασία για την άμεση ρύθμιση των εξαιτίας του περιστατικού οικογενειακής βίας προβλημάτων (συγκατοίκησης, προσωρινής διατροφής, επιμέλειας ανήλικων τέκνων κ.λπ.). Κρίθηκε ότι και η αποδεδειγμένη προσωρινή οικονομική αδυναμία πρέπει να καλυφθεί με την παροχή του ευεργετήματος πενίας του άρθρου 194 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, ειδικά για τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων προσωρινής ρύθμισης της κατάστασης σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις.

Άρθρο 23

Στο άρθρο 23 επισημαίνεται ο ρόλος των εκπαιδευτικών, στο πλαίσιο του ευρύτερου εκπαιδευτικού τους έργου, στην αποκάλυψη και αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας.

Ειδικότερα, προβλέπεται ότι οι εκπαιδευτικοί, όταν πληροφορούνται ή διαπιστώνουν ότι διαπράττεται έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας σε βάρος μαθητή, οφείλουν να ενημερώνουν τον διευθυντή της σχολικής μονάδας, ο οποίος ακολούθως ανακοινώνει την αξιοποιήσιμη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Παρόμοια υποχρέωση καθιερώνεται και για τους υπευθύνους και τους διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και για τους υπευθύνους των Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

Άρθρο 24

Με το ακροτελεύτιο άρθρο ορίζεται η έναρξη ισχύος του νόμου.

Αθήνα, 1 Ιουνίου 2006

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
Πρ. Παυλόπουλος	Γ. Αλογοσκούφης
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ
Μ. Γιαννάκου	Δ. Αβραμόπουλος
ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ
Αν. Παπαληγούρας	Β. Πολύδωρας

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΡΟΠΟΠΟΙΟΥΜΕΝΩΝ
ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΓΟΥΜΕΝΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ

στο σχέδιο νόμου «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»

1. Με το άρθρο 3 του σχεδίου νόμου αντικαθίσταται η παρ. 2 του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα, που ορίζει τα εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας του, εγκατάλειψης του ενάγοντα ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο.»

2. Με το άρθρο 8 του σχεδίου απαλείφεται από τα κείμενα της πρώτης παραγράφου των άρθρων 336 και 338 του Ποινικού Κώδικα η λέξη «εξώγαμη».

Άρθρο 336

1. Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία εξώγαμη ή με ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη.

Άρθρο 338

Κατάχρηση σε ασέλγεια

1. Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού εξώγαμη συνουσία ή παρα φύση ασέλγεια τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι έξι ετών.

ΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ

Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'
ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣΆρθρο 1
Ορισμοί

Για τον παρόντα νόμο θεωρείται:

1. ενδοοικογενειακή βία, η τέλεση αξιόποινης πράξης, σε βάρος μέλους της οικογένειας, σύμφωνα με τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος και τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα·

2. α. οικογένεια η κοινότητα που αποτελείται από συζύγους ή γονείς και συγγενείς τους πρώτου βαθμού εξ αίματος ή εξ αγχιστείας και τα εξ υιοθεσίας τέκνα τους·

β. στην οικογένεια περιλαμβάνονται, εφόσον συννοικούν, συγγενείς εξ αίματος ή εξ αγχιστείας μέχρι τετάρτου βαθμού, καθώς και πρόσωπα των οποίων επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας έχει οριστεί μέλος της οικογένειας·

γ. κάθε ανήλικο πρόσωπο που συννοικεί στην οικογένεια·

δ. οι διατάξεις του παρόντος νόμου εφαρμόζονται και στη μόνιμη σύντροφο του άνδρα ή στον μόνιμο σύντροφο της γυναίκας και στα τέκνα, κοινά ή ενός εξ αυτών, εφόσον τα πρόσωπα αυτά συνοικούν·

3. θύμα ενδοοικογενειακής βίας κάθε πρόσωπο της προηγούμενης παραγράφου σε βάρος του οποίου τελείται αξιόποινη πράξη κατά τα άρθρα 6, 7, 8 και 9 του παρόντος. Θύμα είναι και το μέλος, στην οικογένεια του οποίου τελέσθηκε αξιόποινη πράξη, κατά τα άρθρα 299 και 311 του Ποινικού Κώδικα, καθώς και ο ανήλικος κατά την παράγραφο 2, ενώπιον του οποίου τελείται μία από τις αξιόποινες πράξεις της παρούσας.

Άρθρο 2 **Απαγόρευση χρήσης βίας**

Η άσκηση βίας κάθε μορφής μεταξύ των μελών της οικογένειας απαγορεύεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄ **ΑΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Άρθρο 3 **Η ενδοοικογενειακή βία ως τεκμήριο κλονισμού του γάμου**

Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 1439 του Αστικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Εφόσον ο εναγόμενος δεν αποδεικνύει το αντίθετο, ο κλονισμός τεκμαίρεται σε περίπτωση διγαμίας ή μοιχείας αυτού, εγκατάλειψης του ενάγοντος ή επιβουλής της ζωής του από τον εναγόμενο, καθώς και σε περίπτωση άσκησης από τον εναγόμενο ενδοοικογενειακής βίας εναντίον του ενάγοντος.»

Άρθρο 4 **Σωματική βία σε θάρος ανηλίκων**

Επί ασκήσεως σωματικής βίας σε βάρος ανηλίκου, ως μέσου σωφρονισμού στο πλαίσιο της ανατροφής του, εφαρμόζεται το άρθρο 1532 του Αστικού Κώδικα.

Άρθρο 5 **Χρηματική ικανοποίηση**

Η κατά το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος για μία από τις πράξεις του παρόντος νόμου, δεν μπορεί να είναι κατώτερη των χιλίων (1.000) ευρώ, εκτός αν ο ίδιος ο παθών ζήτησε μικρότερο ποσό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄ **ΠΟΙΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Άρθρο 6 **Ενδοοικογενειακή σωματική θλάβη**

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προξενεί σε άλλο μέλος αυτής σωματική κάκωση ή βλάβη της υγείας του, υπό την έννοια του εδαφίου α΄ της παρ. 1 του άρθρου 308 του Ποινικού Κώδικα, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, ενός έτους.

2. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου είναι δυνατόν να προκαλέσει στο θύμα κίνδυνο για τη ζωή του ή βαριά

σωματική βλάβη, επιβάλλεται φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών. Αν επακολουθήσει βαριά σωματική ή διανοητική πάθηση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι δέκα ετών. Αν ο υπαίτιος επεδίωκε ή γνώριζε και αποδέχθηκε το αποτέλεσμα της πράξης του, τιμωρείται με κάθειρξη.

3. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου τελέσθηκε σε βάρος εγκύου ή ενώπιον ανήλικου μέλους της οικογένειας ή σε βάρος μέλους της το οποίο, από οποιαδήποτε αιτία, είναι ανίκανο να αντισταθεί, τιμωρείται με φυλάκιση, τουλάχιστον, δύο ετών.

4. Αν η πράξη της πρώτης παραγράφου συνιστά μεθοδευμένη πρόκληση έντονου σωματικού πόνου ή σωματικής εξάντλησης, επικίνδυνης για την υγεία, ή ψυχικού πόνου, ικανού να επιφέρει σοβαρή ψυχική βλάβη, ιδίως με την παρατεταμένη απομόνωση του θύματος, επιβάλλεται κάθειρξη. Αν το θύμα είναι ανήλικος, επιβάλλεται κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

5. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 7 **Ενδοοικογενειακή παράνομη βία και απειλή**

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο εξαναγκάζει άλλο μέλος χρησιμοποιώντας βία ή απειλή με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή χωρίς το θύμα να υποχρεούται προς τούτο, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών, ανεξάρτητα από το αν το απειλούμενο κακό στρέφεται εναντίον του ίδιου του θύματος ή κάποιου από τους οικείους του υπό την έννοια της περίπτωσης β΄ του άρθρου 13 του Ποινικού Κώδικα.

2. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προκαλεί τρόμο ή ανησυχία σε άλλο μέλος της οικογένειας, απειλώντας το με βία ή άλλη παράνομη πράξη ή παράλειψη, τιμωρείται με φυλάκιση.

Άρθρο 8 **Βιασμός και κατάχρηση σε ασέλγεια**

1. Η παρ. 1 του άρθρου 336 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Όποιος με σωματική βία ή με απειλή σπουδαίου και άμεσου κινδύνου εξαναγκάζει άλλον σε συνουσία ή σε ανοχή ή επιχείρηση ασελγούς πράξης τιμωρείται με κάθειρξη.»

2. Η παρ. 1 του άρθρου 338 του Ποινικού Κώδικα αντικαθίσταται ως εξής:

«Όποιος με κατάχρηση της παραφροσύνης άλλου ή της από οποιαδήποτε αιτία προερχόμενης ανικανότητάς του να αντισταθεί, ενεργεί επ' αυτού συνουσία ή παρά φύση ασέλγεια τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»

Άρθρο 9 **Ενδοοικογενειακή προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας**

1. Το μέλος της οικογένειας το οποίο προσβάλλει την αξιοπρέπεια άλλου μέλους της, με ιδιαίτερα ταπεινωτικό λόγο ή έργο που ανάγεται στη γενετήσια ζωή του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Με φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών μέχρι τριών ετών τιμωρείται η πράξη της προηγούμενης παραγράφου, αν ο παθών είναι ανήλικος.

3. Οι διατάξεις των προηγούμενων παραγράφων εφαρμόζονται αντίστοιχα και όταν ο δράστης εργάζεται σε φορέα παροχής κοινωνικής μέριμνας, η δε πράξη του στρέφεται σε βάρος προσώπου, το οποίο δέχεται τις υπηρεσίες του φορέα αυτού.

Άρθρο 10 **Παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης**

Όποιος σε υπόθεση ενδοοικογενειακής βίας απειλεί μάρτυρα ή μέλος της οικογένειάς του ή ασκεί βία εναντίον του ή τον δωροδοκεί, με σκοπό την παρακώλυση απονομής της δικαιοσύνης, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄ **ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ**

Άρθρο 11 **Προϋποθέσεις**

1. Στα πλημμελήματα ενδοοικογενειακής βίας ο αρμόδιος για την άσκηση ποινικής δίωξης εισαγγελέας διευρύνει τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία των επόμενων άρθρων.

2. Προϋπόθεση για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης είναι η υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του προσώπου στο οποίο αποδίδεται η τέλεση του εγκλήματος, ότι είναι πρόθυμο σωρευτικά:

α) να υποσχεθεί ότι δεν θα επαναλάβει στο μέλλον οποιαδήποτε πράξη ενδοοικογενειακής βίας (λόγος τιμής). Για την υπόσχεση αυτή συντάσσεται έκθεση κατά τα άρθρα 148 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας·

β) να παρακολουθήσει ειδικό συμβουλευτικό - θεραπευτικό πρόγραμμα για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας σε δημόσιο φορέα, σε όποιον τόπο και για όσο χρονικό διάστημα κρίνεται τούτο αναγκαίο από τους αρμόδιους θεραπευτές. Ο υπεύθυνος του προγράμματος πιστοποιεί την ολοκλήρωση της παρακολούθησής του. Το σχετικό πιστοποιητικό επισυνάπτεται στο φάκελο της δικογραφίας. Αναφέρονται δε σε αυτό, αναλυτικά, το αντικείμενο του συμβουλευτικού - θεραπευτικού προγράμματος και ο αριθμός των συνεδριών που παρακολούθησε ο ενδιαφερόμενος·

γ) να άρει ή να αποκαταστήσει, εφόσον είναι δυνατόν, αμέσως τις συνέπειες που προκλήθηκαν από την πράξη του και να καταβάλει εύλογη χρηματική ικανοποίηση στον παθόντα.

3. Αν το θύμα της ενδοοικογενειακής βίας είναι ανήλικος, η ποινική διαμεσολάβηση ενεργείται υπέρ αυτού και από κοινού από τον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα ανήλικων και τον ασκούντα την επιμέλεια, εφόσον αυτός δεν είναι το ίδιο πρόσωπο με τον φερόμενο ως δράστη του εγκλήματος. Αν δεν υπάρξει ομοφωνία, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή. Ο ανήλικος που έχει συμπληρώσει το δέκατο τέταρτο έτος της ηλικίας του μπορεί, εφόσον το επιθυμεί, να παρίσταται κατ' αυτήν και να ακούγεται. Τα πρόσωπα του πρώτου εδαφίου αντιπροσωπεύουν τον ανήλικο στη διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης και για τις αστικές αξιώσεις.

4. Οι σχετικές με την ποινική διαμεσολάβηση διατάξεις

του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται, αν ο φερόμενος ως δράστης της πράξεως ενδοοικογενειακής βίας είναι επίτροπος, δικαστικός συμπαραστάτης ή ανάδοχος γονέας του ανηλίκου.

5. Αν την πράξη ενδοοικογενειακής βίας σε βαθμό πλημμελήματος φέρεται να έχει τελέσει ανήλικος, εφαρμόζεται το άρθρο 45Α του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 12 **Διαδικασία**

1. Αν σε βάρος του υπαιτίου κινηθεί η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ποινική διαμεσολάβηση επιτρέπεται μόνον εφόσον το δικαστήριο αναβάλει την εκδίκαση της υπόθεσης κατά τις διατάξεις του άρθρου 423 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Στην περίπτωση αυτή, η σχετική διαδικασία χωρεί κατά τις παραγράφους 3 έως 6 του παρόντος άρθρου. Το δικαστήριο που αναβάλλει την εκδίκαση της υπόθεσης, κατά το πρώτο εδάφιο, εξετάζει αυτεπαγγέλτως αν συντρέχει περίπτωση να επιβληθούν στον υπαίτιο περιοριστικοί όροι κατά το άρθρο 18 του παρόντος νόμου.

2. Αν σε βάρος του φερόμενου ως δράστη ενεργείται προκαταρκτική εξέταση, ο εισαγγελέας, πριν από κάθε άλλη ενέργεια:

α) μπορεί να διατάσσει τη διενέργεια ιατρικής πραγματογνωμοσύνης στο φερόμενο ως θύμα, προκειμένου να ερευνηθεί η βασιμότητα της καταγγελίας για την σε βάρος του τέλεση της πράξεως,

β) εξετάζει ο ίδιος κάθε μάρτυρα που προτείνεται, καθώς και τα πρόσωπα της οικογένειας ή παραγγέλλει την εξέταση αυτών από τους αρμόδιους ανακριτικούς υπαλλήλους, και

γ) καλεί το πρόσωπο στο οποίο αποδίδεται η τέλεση της πράξεως να παράσχει στον ίδιο ή στον αρμόδιο ανακριτικό υπάλληλο εξηγήσεις υπό τους όρους του άρθρου 31 παρ. 2 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

3. Αν ο παρέχων εξηγήσεις δεν υποβάλει ο ίδιος, ή μέσω του συνηγόρου του, την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 δήλωση περί ποινικής διαμεσολάβησης, καλείται, προς τούτο από τον αρμόδιο εισαγγελέα. Στην περίπτωση αυτή μπορεί να λάβει προθεσμία τριών ημερών για να απαντήσει.

4. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παρέχοντος εξηγήσεις είναι θετική, ο εισαγγελέας ενημερώνει τον παθόντα ή τον συνήγορό του για την κατά τα ανωτέρω δήλωση του ενδιαφερομένου και, αν υποβληθεί σχετικό αίτημα, παρέχεται στον παθόντα προθεσμία, το πολύ τριών ημερών, για να δηλώσει αν δέχεται τη διαμεσολάβηση.

5. Αν η απάντηση του παθόντος είναι αρνητική ή αυτός δεν απαντήσει, κινείται η ποινική διαδικασία κατά τις διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Αν η απάντηση του παθόντος είναι θετική, ο εισαγγελέας με διάταξη του θέτει τη δικογραφία σε ειδικό αρχείο της εισαγγελίας. Κατά της διατάξεως αυτής δεν χωρεί προσφυγή.

6. Αν τα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση της πράξης είναι περισσότερα, για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης απαιτείται μεταξύ τους συμφωνία. Το ίδιο ισχύει και αν η φερόμενη ως τελεσθείσα πράξη αφορά περισσότερα θύματα. Αν δεν επι-

τευχθεί συμφωνία κατά τα προηγούμενα εδάφια, η διαμεσολάβηση δεν είναι δυνατή.

7. Η συμφωνία των διαδίκων μερών για την κατά την παρ. 2 του άρθρου 11 του παρόντος έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης μπορεί να υποβληθεί στον αρμόδιο εισαγγελέα και με σχετικό πρακτικό εκ μέρους των συνηγόρων τους.

Άρθρο 13 **Ποινικές συνέπειες**

1. Η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης καταχωρίζεται σε ειδική μερίδα στο δελτίο ποινικού μητρώου και τηρείται για χρονικό διάστημα ίσο προς τον εκ του νόμου προβλεπόμενο χρόνο παραγραφής του εγκλήματος στο οποίο αφορά.

2. Αν ο ενδιαφερόμενος συμμορφωθεί προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης για χρονικό διάστημα τριών ετών, τότε η σχετική διαδικασία ολοκληρώνεται και εξαλείφεται η ποινική αξίωση της πολιτείας για το έγκλημα που αφορά.

3. Η διαπιστούμενη από τον εισαγγελέα υπαίτια μη ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης διακόπτει τη διαδικασία και προκαλεί την αναδρομική άρση των επελθόντων αποτελεσμάτων. Στην περίπτωση αυτή ο εισαγγελέας ανασύρει τη δικογραφία από το αρχείο, η δε ποινική διαδικασία συνεχίζεται κατά τις οικείες διατάξεις του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, χωρίς να επιτρέπεται πλέον η υποβολή νέου αιτήματος για ποινική διαμεσολάβηση.

4. Ενώσω διαρκεί η διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης, τελεί σε εκκρεμοδικία η πράξη στην οποία αυτή αφορά. Η άσκηση ποινικής δίωξης για πράξη για την οποία εξαλείφθηκε η ποινική αξίωση της πολιτείας, λόγω ολοκλήρωσής της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, είναι απαράδεκτη. Η παραγραφή της πράξης αναστέλλεται μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης.

5. Η άρνηση ενός εκ των διαδίκων μερών να δεχθεί τη διαμεσολάβηση ή η αποτυχία ολοκλήρωσής της, για οποιαδήποτε αιτία, δεν επάγονται σε βάρος αυτών καμία αρνητική ουσιαστική ή δικονομική συνέπεια στην ποινική δίκη που επακολουθεί.

6. Στην παρ. 3 του άρθρου 574 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας προστίθεται στοιχείο γ', το οποίο έχει ως εξής:

«γ) η διάταξη του εισαγγελέα που εκδίδεται κατόπιν ποινικής διαμεσολάβησης σε εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας.»

Άρθρο 14 **Αστικές συνέπειες**

1. Η συμφωνία των διαδίκων για την έναρξη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης ισχύει ως συμβιβασμός ως προς τις χρηματικές αξιώσεις από το έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας. Μόνη η συμφωνία του παθόντος συζύγου για την έναρξη της διαδικασίας δεν εμποδίζει την άσκηση αγωγής διαζυγίου ή την υποβολή αιτήσεως συναινετικής λύσεως του γάμου, την πρόοδο της δίκης και τη λύση του γάμου.

2. Η εντός τριετίας από την αρχιοθέτηση της υπόθεσης μη συμμόρφωση του φερόμενου ως δράστη προς τους όρους της ποινικής διαμεσολάβησης παρέχει στο θύμα του εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας το δικαίω-

μα να ζητήσει, με αγωγή του, την ανατροπή της συμφωνίας, όσον αφορά στις χρηματικές αξιώσεις. Με την άσκηση της αγωγής ανατροπής αναβιώνουν οι χρηματικές αξιώσεις του παθόντος, τα δε καταβληθέντα λόγω της συμφωνίας αναζητούνται κατά τις διατάξεις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού.

3. Μετά την ολοκλήρωση της ποινικής διαμεσολάβησης αποκλείεται η ανατροπή της συμφωνίας, εξ ουιούδποτε λόγου και η αναζήτηση των καταβληθέντων σε συμμόρφωση αυτής. Τα ίδια αποτελέσματα επιφέρει και η λύση του γάμου μεταξύ των συζύγων εντός της τριετίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε' **ΔΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

Άρθρο 15 **Προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης**

Στο τέλος του άρθρου 735 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας προστίθεται εδάφιο, το οποίο έχει ως εξής:

«Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας μπορεί να διατάσσεται ιδίως η απομάκρυνση του καθ' ου από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του αιτούντος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας.»

Άρθρο 16 **Παραγραφή**

Αν οι πράξεις των άρθρων 6, 7 και 9 του παρόντος στρέφονται κατά ανηλίκου, η παραγραφή αρχίζει από την ημέρα της ενηλικίωσής του.

Άρθρο 17 **Ποινική δίωξη**

1. Η ποινική δίωξη για τα εγκλήματα των άρθρων 6, 7, 9 και 10 ασκείται αυτεπαγγέλτως.

2. Σε βάρος του υπαιτίου εφαρμόζεται η διαδικασία των άρθρων 417 επ. του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας. Σε περίπτωση τριήμερης αναβολής της συζήτησης, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 423 του ως άνω Κώδικα και με την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 11 έως 14 του παρόντος νόμου, το δικαστήριο διατηρεί υποχρεωτικά την κράτηση του κατηγορουμένου.

Άρθρο 18 **Περιοριστικοί όροι**

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας είναι δυνατόν, αν υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες κρίνεται απαραίτητο για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος, να επιβληθεί στον κατηγορούμενο από το αρμόδιο ποινικό δικαστήριο στο οποίο παραπέμπεται να δικασθεί ή από τον αρμόδιο ανακριτή ή από το δικαστικό συμβούλιο και για όσο χρονικό διάστημα απαιτείται, ο περιοριστικός όρος της απομάκρυνσής του από την οικογενειακή κατοικία, η μετοίκησή του, η απαγόρευση να προσεγγίζει τους χώρους κατοικίας ή και εργασίας του θύματος, κατοικίες στενών συγγενών του, τα εκπαιδευτήρια των παιδιών και ξενώνες φιλοξενίας. Η ισχύς του παραπάνω περιοριστικού

όρου παύει αυτοδικαίως μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως ή της διατάξεως του εισαγγελέα με την οποία αρχειοθετείται η υπόθεση λόγω ποινικής διαμεσολάβησης.

2. Ο περιοριστικός όρος που έχει επιβληθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου είναι δυνατόν να ανακληθεί, αντικατασταθεί ή τροποποιηθεί από το αρμόδιο δικαστικό όργανο που τον επέβαλε, με αίτηση του κατηγορουμένου, στην οποία αναφέρονται οι λόγοι για τους οποίους επιβάλλεται η ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίησή του. Για τη συζήτηση της αιτήσεως κλητεύεται υποχρεωτικά ο παθών, σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν κάθε φορά.

3. Το δικαστικό όργανο που είναι αρμόδιο κατά την παράγραφο 1 για την επιβολή, ανάκληση, αντικατάσταση ή τροποποίηση των περιοριστικών όρων, μπορεί να ζητήσει, συμβουλευτικά, τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και άλλων επιστημόνων με ειδικές γνώσεις σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας, εφόσον τα πρόσωπα αυτά εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας.

Άρθρο 19 **Εξέταση μαρτύρων**

1. Σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, μέλη της οικογένειας εξετάζονται ως μάρτυρες χωρίς όρκο.

2. Οι ανήλικοι κατά την εκδίκαση των υποθέσεων της προηγούμενης παραγράφου δεν κλητεύονται ως μάρτυρες στο ακροατήριο, αλλά αναγιγνώσκεται η κατάθεσή τους, εφόσον υπάρχει, εκτός εάν η εξέτασή τους κρίνεται αναγκαία από το δικαστήριο.

Άρθρο 20 **Υποχρέωση τήρησης εχεμύθειας**

1. Σε περίπτωση διαπράξεως εγκλήματος ενδοοικογενειακής βίας, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές που διενεργούν προανάκριση, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 243 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, απαγορεύεται να ανακοινώνουν με οποιονδήποτε τρόπο το ονοματεπώνυμο του θύματος και του κατηγορουμένου, τη διεύθυνση κατοικίας τους, καθώς και οποιαδήποτε άλλα στοιχεία είναι δυνατόν να αποκαλύψουν την ταυτότητά τους.

2. Οι παραβάτες της διατάξεως αυτής τιμωρούνται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄ **ΑΡΩΓΗ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ**

Άρθρο 21 **Κοινωνική συμπαράσταση**

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται ηθικής συμπαράστασης και της αναγκαίας υλικής συνδρομής από νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν ειδικά για τους σκοπούς αυτούς υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, και από κοινωνικές υπηρεσίες των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

2. Οι αστυνομικές αρχές που επιλαμβάνονται, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους, υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας υποχρεούνται, εφόσον το ζητήσει το θύμα, να ενημερώσουν αυτό και τους παραπάνω φορείς,

ώστε να παρασχεθεί αμέσως η απαραίτητη, κατά περίπτωση, αρωγή.

Άρθρο 22 **Ευεργέτημα πενίας**

Στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας, τα οποία ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων για προσωρινή ρύθμιση της κατάστασης, εξαιτίας του συγκεκριμένου περιστατικού, παρέχεται το ευεργέτημα της πενίας, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, αν αδυνατούν να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις απαιτούμενες δικαστικές δαπάνες.

Άρθρο 23 **Υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών**

1. Εκπαιδευτικός της πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ο οποίος, κατά την εκτέλεση του εκπαιδευτικού του έργου, με οποιονδήποτε τρόπο πληροφορείται ή διαπιστώνει ότι έχει διαπραχθεί σε βάρος μαθητή έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας, ενημερώνει, χωρίς καθυστέρηση, τον διευθυντή της σχολικής μονάδας.

Ο διευθυντής της σχολικής μονάδας ανακοινώνει, αμέσως, την αξιόποινη πράξη στον αρμόδιο εισαγγελέα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, ή στην πλησιέστερη αστυνομική αρχή.

Την ίδια υποχρέωση έχουν οι εκπαιδευτικοί και οι διευθυντές των ιδιωτικών σχολείων, καθώς και οι υπεύθυνοι των πάσης φύσεως Μονάδων Προσχολικής Αγωγής.

2. Κατά την προδικασία και τη διαδικασία στο ακροατήριο, ο διευθυντής της σχολικής μονάδας, ο οποίος ανακοίνωσε την αξιόποινη πράξη στις παραπάνω αρμόδιες αρχές, και ο εκπαιδευτικός, ο οποίος την πληροφορήθηκε ή τη διαπίστωσε, καλούνται να εξετασθούν ως μάρτυρες, μόνο αν η πληροφορία δεν αποδεικνύεται με οποιοδήποτε άλλο αποδεικτικό μέσο.

Άρθρο 24 **Έναρξη ισχύος**

Η ισχύς του παρόντος νόμου αρχίζει τρεις μήνες μετά τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 1 Ιουνίου 2006

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ

Πρ. Παυλόπουλος

ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Μ. Γιαννάκου

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Αν. Παπαληγούρας

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Γ. Αλογοσκούφης

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ

Δ. Αβραμόπουλος

ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Β. Πολύδωρας

Αριθμ. 108/7/2006

ΕΚΘΕΣΗ

Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους
(άρθρο 75 παρ. 1 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»

Α. Με τις διατάξεις του ανωτέρω σχεδίου νόμου εισάγονται ειδικές ρυθμίσεις για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας και προσαρμόζονται ανάλογα προς τούτο οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα, του Ποινικού Κώδικα, του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας και του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας. Ειδικότερα:

I. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

1. Καθορίζεται η έννοια των όρων που αναφέρονται στις επί μέρους διατάξεις για την εφαρμογή του υπό ψήφιση νόμου.

2. Επιβάλλεται η απαγόρευση της άσκησης οποιασδήποτε μορφής βίας μεταξύ των μελών της οικογένειας.
(άρθρα 1 και 2)

II. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

1. Η άσκηση κάθε μορφής βίας προστίθεται στα τεκμήρια ισχυρού κλονισμού του γάμου (άρθρο 1439 του Αστικού Κώδικα), η δε σωματική βία σε βάρος ανηλίκων, ως μέσο σωφρονισμού, επιφέρει τις συνέπειες του άρθρου 1532 του Αστικού Κώδικα (αφαίρεση της άσκησης της γονικής μέριμνας, ανάθεση της πραγματικής φροντίδας του τέκνου ή/και της επιμέλειάς του σε τρίτο ή/και το διορισμό επιτρόπου κ.λπ.).

2. Ορίζεται το ποσό των χιλίων (1.000) ευρώ, ως το ελάχιστο όριο της προβλεπόμενης από το άρθρο 932 του Αστικού Κώδικα χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης του παθόντος, για τις αξιόποινες πράξεις που αποτελούν αντικείμενο των διατάξεων του υπό ψήφιση νόμου (εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας). Εξάιρεση αποτελεί η περίπτωση κατά την οποία ο παθών ζητά μικρότερο ποσό.
(άρθρα 3-5)

III. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

Καθορίζονται οι ποινικές κυρώσεις (φυλάκιση ή κάθειρξη κατά περίπτωση) που επιβάλλονται για συγκεκριμένες πράξεις ενδοοικογενειακής βίας (πρόκληση σωματικής κάκωσης ή βλάβης της υγείας, εξαναγκασμός σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή με χρήση βίας ή απειλής με σπουδαίο και άμεσο κίνδυνο, βιασμός, προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας), καθώς στην περίπτωση παρακώλυσης απονομής της δικαιοσύνης σε σχετικές υποθέσεις.
(άρθρα 6-10)

IV. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ΄

Θεσπίζεται διαδικασία ποινικής διαμεσολάβησης για τα εγκλήματα ενδοοικογενειακής βίας. Ειδικότερα:

1. α. Παρέχεται η δυνατότητα στον αρμόδιο, για την άσκηση της ποινικής δίωξης των ανωτέρω αξιόποινων πράξεων εισαγγελέα, να διερευνά τη δυνατότητα διαμεσολάβησης κατά την οριζόμενη διαδικασία.

β. Απαριθμούνται οι προϋποθέσεις, που πρέπει να ισχύουν σωρευτικά, προκειμένου να εφαρμοσθεί η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης. Μεταξύ άλλων απαιτείται και η παρακολούθηση σχετικού ειδικού συμβουλευτικού-θεραπευτικού προγράμματος σε δημόσιο φορέα.

2. Καθορίζονται οι ποινικές συνέπειες από την ολοκλήρωση ή μη της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης, καθώς και οι αστικές συνέπειες από την εφαρμογή του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης. (άρθρα 11-14)

V. ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε΄

Στο πλαίσιο των δικονομικών ρυθμίσεων για τις αξιόποινες πράξεις, που αποτελούν αντικείμενο του νομοσχεδίου, προβλέπονται μεταξύ άλλων και τα εξής:

1. Ορίζονται ενδεικτικά τα μέτρα που διατάσσονται από το δικαστήριο σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας.

2. Η παραγραφή των εγκληματικών πράξεων ενδοοικογενειακής βίας, στην περίπτωση που στρέφονται κατά ανηλίκου, αρχίζει από την ημερομηνία ενηλικίωσής του.

3. α. Η ποινική δίωξη των εγκλημάτων ενδοοικογενειακής βίας ασκείται αυτεπάγγελα.

β. Σε βάρος των υπαιτίων εφαρμόζεται η διαδικασία που προβλέπεται για τα πλημμελήματα που καταλαμβάνονται επ' αυτοφώρω. Σε περίπτωση δε αναβολής της συζήτησης, ο κατηγορούμενος κρατείται υποχρεωτικά, εκτός εάν εφαρμοσθεί η διαδικασία της ποινικής διαμεσολάβησης.

4. α. Ορίζονται οι περιοριστικοί όροι που μπορεί να επιβάλλονται, οσάκις απαιτείται, για την προστασία της σωματικής και ψυχικής υγείας του θύματος ενδοοικογενειακής βίας.

β. Παρέχεται η δυνατότητα στο αρμόδιο για την επιβολή, ανάκληση ή τροποποίηση των εν λόγω περιοριστικών όρων, δικαστικό όργανο να ζητά συμβουλευτικά τη γνώμη ψυχιάτρων, ψυχολόγων, κοινωνικών λειτουργών και λοιπών ειδικών σε θέματα ενδοοικογενειακής βίας που εργάζονται σε δημόσιο φορέα υγείας, προκειμένου να εκτιμηθούν ορθά οι συνθήκες υπό τις οποίες διαπράττεται το συγκεκριμένο έγκλημα ενδοοικογενειακής βίας.

5. Η εξέταση των μαρτύρων σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας, όταν αυτοί είναι μέλη της οικογένειας γίνεται χωρίς όρκο, οι δε ανήλικοι, κατά την εκδίκαση των υποθέσεων αυτών, δεν κλητεύονται κατά κανόνα, ως μάρτυρες, στο ακροατήριο.

Τέλος, επιβάλλεται στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές η απαγόρευση αποκάλυψης των στοιχείων ταυτότητας δράστη και θύματος, κατά τη διενέργεια της προανάκρισης, σε υποθέσεις ενδοοικογενειακής βίας. Οι παραβάτες της υποχρέωσης αυτής τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης έως δύο έτη.
(άρθρα 15-20)

VI. ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ΄

Ρυθμίζονται θέματα σχετικά με την αρωγή των θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας και προβλέπονται τα ακόλουθα:

1. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας δικαιούνται πλήρους ηθικής και υλικής συμπαράστασης από ειδικευμένα προς τούτο νομικά πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, που λειτουργούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης και από κοινωνικές υπηρεσίες των Ο.Τ.Α.. Προς τούτο, οι αρμόδιες αστυνομικές αρχές οφείλουν να ενημερώνουν σχετικά τους ανωτέρω φορείς για την άμεση παροχή της αναγκαίας κατά περίπτωση αρωγής, εφόσον ζητηθεί από το θύμα.

2. Παρέχεται στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας το ευεργέτημα της πενίας, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις (άρθρο 194 επ. του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας), εφόσον αποδεδειγμένα οι παθόντες δεν δύνανται να καταβάλουν, έστω και προσωρινά, τις σχετικές δικαστικές δαπάνες κατά τη διαδικασία της άσκησης αιτήσε-

ως ασφαλιστικών μέτρων.

3. Οι εκπαιδευτικοί της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας δημόσιας και ιδιωτικής εκπαίδευσης και οι υπεύθυνοι των Μονάδων Προσχολικής Αγωγής, όταν πληροφορούνται ή διαπιστώνουν τη διάπραξη του εγκλήματος της ενδοοικογενειακής βίας σε βάρος μαθητή, οφείλουν να το αναφέρουν άμεσα τους Διευθυντές και υπεύθυνους των Μονάδων τους και εκείνοι, με τη σειρά τους, υποχρεούνται να ενημερώσουν τον αρμόδιο εισαγγελέα ή την πλησιέστερη αστυνομική αρχή. (άρθρα 21-23)

Β. Από τις προτεινόμενες διατάξεις προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

Ι. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού

1. Δαπάνη από την επιβολή της ποινής της κάθειρξης στις περιπτώσεις του άρθρου 6 παρ.2, 4 και 5, καθώς και του άρθρου 8.

2. Ενδεχόμενη δαπάνη από την παροχή στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας του ευεργετήματος της πενίας, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, εφόσον αποδεδειγμένα οι παθόντες δεν δύνανται να καταβάλουν τις σχετικές δικαστικές δαπάνες, κατά τη διαδικασία της άσκησης ασφαλιστικών μέτρων. (άρθρο 22)

Οι ανωτέρω δαπάνες εξαρτώνται από πραγματικά γεγονότα.

ΙΙ. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού του Τ.Α.Χ.Δ.Κ. και των φορέων της παρ.2 του άρθρου 4 του ν. 663/1977

1. Ενδεχόμενη αύξηση εσόδων από τυχόν μετατροπή, σε χρηματικές, των ποινών φυλάκισης που προβλέπονται από τις διατάξεις των άρθρων 6, 7, 9, 10 και 20 του υπό ψήφιση νόμου (άρθρα 6 παρ.1-3 και 5, 7, 9, 10 και 20 παρ.2). Η ανωτέρω αύξηση εσόδων εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα.

2. Ενδεχόμενη αποτροπή δαπάνης ή απώλεια εσόδων, κατά περίπτωση, από την εξάλειψη της ποινικής αξίωσης της πολιτείας για τα εγκλήματα της ενδοοικογενειακής βίας, λόγω ευόδωσης της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης για τα εγκλήματα αυτά. (άρθρο 13)

ΙΙΙ. Επί του προϋπολογισμού δημοσίων φορέων

Δαπάνη από τη διοργάνωση και εν γένει υλοποίηση ειδικών συμβουλευτικών-θεραπευτικών προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, που απευθύνονται στα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση σχετικών εγκλημάτων. (άρθρο 11 παρ.2β)

ΙV. Επί του προϋπολογισμού των Ο.Τ.Α. και του προϋπολογισμού νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Δαπάνη από την παροχή ηθικής και υλικής συμπαράστασης στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. (άρθρο 21 παρ.1)

Αθήνα, 2 Ιουνίου 2006

Η Γενική Διευθύντρια

Κορίνα Αντωνομανωλάκη

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

(άρθρο 75 παρ.3 του Συντάγματος)

στο σχέδιο νόμου «Για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας»

Από τις διατάξεις του προτεινόμενου νομοσχεδίου προκαλούνται τα ακόλουθα οικονομικά αποτελέσματα:

Ι. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού

1. Δαπάνη από την επιβολή της ποινής της κάθειρξης στις περιπτώσεις του άρθρου 6 παρ.2 και 4, καθώς και του άρθρου 8.

2. Ενδεχόμενη δαπάνη από την παροχή στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας του ευεργετήματος της πενίας, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις, εφόσον αποδεδειγμένα οι παθόντες δεν δύνανται να καταβάλουν τις σχετικές δικαστικές δαπάνες, κατά τη διαδικασία της άσκησης ασφαλιστικών μέτρων. (άρθρο 22)

Οι ανωτέρω δαπάνες εξαρτώνται από πραγματικά γεγονότα και θα καλύπτονται από πιστώσεις του προϋπολογισμού του Υπουργείου Δικαιοσύνης.

ΙΙ. Επί του Κρατικού Προϋπολογισμού και επί του προϋπολογισμού του Τ.Α.Χ.Δ.Κ. και των φορέων της παρ.2 του άρθρου 4 του ν. 663/1977

Ενδεχόμενη απώλεια εσόδων από την εξάλειψη της ποινικής αξίωσης της πολιτείας για τα εγκλήματα της ενδοοικογενειακής βίας, λόγω ευόδωσης της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης για τα εγκλήματα αυτά και την ως εκ τούτου μη επιβολή των προβλεπόμενων ποινών φυλάκισης και μετατροπής τους σε χρηματικές. (άρθρο 13)

Η ανωτέρω απώλεια εσόδων θα αναπληρώνεται από άλλες πηγές εσόδων του Κρατικού Προϋπολογισμού και του προϋπολογισμού του Τ.Α.Χ.Δ.Κ. και των λοιπών ανωτέρω φορέων.

ΙΙΙ. Επί του προϋπολογισμού δημοσίων φορέων

Δαπάνη από τη διοργάνωση και εν γένει υλοποίηση ειδικών συμβουλευτικών-θεραπευτικών προγραμμάτων για την αντιμετώπιση της ενδοοικογενειακής βίας, που απευθύνονται στα πρόσωπα στα οποία αποδίδεται η τέλεση σχετικών εγκλημάτων. (άρθρο 11 παρ.2β)

Η ανωτέρω δαπάνη θα καλύπτεται από πιστώσεις του προϋπολογισμού των οικείων φορέων.

ΙV. Επί του προϋπολογισμού Ο.Τ.Α. νομικών προσώπων δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου που τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης

Δαπάνη από την παροχή ηθικής και υλικής συμπαράστασης στα θύματα ενδοοικογενειακής βίας. (άρθρο 21 παρ.1)

Η ανωτέρω δαπάνη θα καλύπτεται από πιστώσεις του προϋπολογισμού των οικείων νομικών προσώπων.

Αθήνα, 2 Ιουνίου 2006

ΟΙ ΥΠΟΥΡΓΟΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

Γ. Αλογοσκούφης Δ. Αβραμόπουλος Αν. Παπαληγούρας

